

07.01.2013

Hallinto- ja suunnitteluosasto

Viite OKV:n selvityspyyntö 2.11.2012, Dnro OKV/1216/1/2012

HOMEPAKOLAISET RY:N KANTELU MINISTERIÖN TOIMISTA SISÄILMASAIRAIDEN TILANTEESEEN LIITTYEN

Homepakolaiset ry. on kannellut oikeuskanslerille sosiaali- ja terveysministeriön sekä sen alaisten asiantuntijalaitosten (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos) toimista sisäilmasairaiden tilanteeseen liittyen.

Kantelussaan Homepakolaiset ry pyytää oikeuskansleria selvittämään erityisesti, onko STM laiminlyönyt tehtävänsä:

- 1) jättämällä vastaamatta heille toimitettuihin kysymyksiin
- 2) jättämällä huomioimatta sisäilmasairaiden tilanteen vuosien ajan, vaikka kyseessä näyttää olevan kansanterveysmittaluokan ongelma
- 3) THL:n ja TTL:n toimintaa valvovana tahona. Tuottavatko THL ja TTL asianmukaista tietoa asiassa päätöksenteon pohjaksi?

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto on tutustunut kanteluasiakirjoihin ja toteaa selvityksensä niihin seuraavaa:

1) Vastaaminen Homepakolaiset ry:n kysymyksiin

Homepakolaiset ry. toimitti 26.9.2011 kantelunkin liitteenä olleet kysymykset laajalla jakelulla sosiaali- ja terveysministeriöön, THL:ään, TTL:ään sekä useille näiden tahojen asiantuntijoille. Kysymykset olivat erittäin laajoja ja koskivat asioita, jotka jakaantuvat ministeriössä neljän substanssiosaston (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto, sosiaali- ja terveystalvutusosasto, työsuojeluosasto sekä vakuutusosasto) vastuulle sekä osittain myös THL:n ja TTL:n vastuulle. Koska kysymykset oli toimitettu laajalla jakelulla ja ne olivat erittäin vaativia, ministeriön ja THL:n sekä TTL:n välillä sovittiin, että vastaus valmistellaan ministeriön osastojen sekä THL:n ja TTL:n yhteistyönä, mutta selkeyden vuoksi koko STM:n konsernin osalta vastaus Homepakolaiset ry:lle lähtee pelkästään STM:stä. Koska vastausta oli valmistelemaan useita tahoja, vastauksen valmistelu-aika oli suhteellisen pitkä. STM toimitti liitteessä 1 olevan vastauksen Homepakolaiset ry:lle sähköpostilla 2.2.2012. Liitteessä 2 on myös kopio sähköpostiviestistä, jolla vastaus lähti STM:stä Homepakolaiset ry:lle. STM:llä ei ollut käytössään yhdistyksestä muuta yhteystietoa kuin sähköpostiosoite. Viesti ei jostain syystä tavoittanut koskaan Homepakolaiset ry:tä eikä yhdistys tiedustellut ministeriöstä syytä vastauksen viivästymiseen. Vastaus toimitettiin uudelleen Homepakolaiset ry:lle 22.10.2012 heti sen jälkeen, kun STM oli saanut tiedotusvälineiltä tiedon siitä, että Homepakolaiset ry ei ole saanut STM:n vastausta kysymyksiinsä.

2) Sisäilmasairaiden tilanteen huomioiminen STM:ssä

Homepakolaiset ry:n kysymysten lisäksi sosiaali- ja terveysministeriöön sekä THL:ään ja TTL:ään alkoi vuoden 2011 aikana tulla aikaisempaa enemmän tietoa henkilöistä, jotka kokevat saavansa vakavia oireita sisäympäristöstä. Saatujen tietojen pohjalta sosiaali- ja terveysministeriöön perustettiin ympäristöherkkyysverkosto, jonka alkuperäisenä tavoitteena oli koota ympäristöherkkyysiin liittyvää tietoa yhteen ja selvittää ympäristöherkkyysiin liittyvän ilmiön laajuutta. Ympäristöherkkyysverkostossa on asiantuntija kaikilta edellä mainituilta STM:n substanssiosastoilta ja THL:stä, TTL:stä sekä STUK:sta. Verkosto kokoontui ensimmäisen kerran 31.1.2012 ja se on kokoontunut vuoden 2012 aikana kolme kertaa. Verkostossa on vuoden 2012 aikana pohdittu ja arvioitu tarvittavia toimenpiteitä muun muassa seuraaviin asioihin:

- kuinka yleistä ympäristöherkkyuden kokeminen on ja kuinka usein se rajoittaa merkittävästi yksilön toimintakykyä
- mitkä toimet ehkäisevät ja parantavat koettuja ympäristöherkkyysoireita
- kuinka ympäristöyliherkkyksien potilastutkimusta voitaisiin kehittää
- kuinka paljon osallistujia on erilaisista ympäristöherkkyysoireista kärsivien järjestäytyneissä verkostoissa
- mitä WHO:n ylläpitämän ICD-10 tautiluokituksen koodia muissa maissa käytetään ympäristöherkkyuden luokittelussa
- miten lääkäreiden osaamista voitaisiin asiassa kehittää

Seuraavaan on kuvattu keskeisiä ympäristöherkkyudesta kärsivien henkilöiden tilanteen parantamiseksi käynnistettyjä toimenpiteitä ja selvityksiä STM:n hallinnonalalla.

Lääkäreiden kouluttaminen

Hanke käynnistyy vuoden 2013 alusta TTL:n, THL:n ja Duodecimin yhteistyönä. TTL ja THL tuottavat sisäilman altisteisiin, mahdollisiin terveyshaittoihin ja potilaiden hoitoon liittyvän koulutusaineiston ja Duodecim tarjoaa alustan ja nettiympäristön materiaalille sekä järjestää koulutustilaisuuksia. Hankkeen rahoittavat STM ja YM (kosteus- ja hometalkoot)

Oirekyselyt lapsille

Selvitysten mukaan kouluissa ja päiväkodeissa esiintyy runsaasti kosteus- ja homevaurioita. Opettajat ja hoitajat sekä oppilaat ja lapset oireilevat. Korjausten priorisoinnissa arvioidaan rakennuksen tilaa ja työntekijöiden oireilua, mutta lasten oireilun määrän ja vakavuuden arviointiin ei nykyisin ole riittävästi keinoja. Kehitettävää lasten oirekyselyä sekä samalla kehitettävää koulujen sisäilmaolosuhteiden monitorointia voidaan jatkossa käyttää säännöllisenä toimenpiteenä koulujen ja päiväkotien terveydellisten olosuhteiden arvioinnissa, jottei nykyisen kaltaiseen tilanteeseen enää jouduta vaan voidaan ennaltaehkäistä terveyshaittaa aiheuttavat tilanteet.

Lasten oirekysely ja koulujen ympäristöolosuhteiden arviointi valmistellaan vuoden 2013 aikana THL:n ja TTL:n yhteistyönä ja STM:n rahoituksella.

STM:n ympäristöherkkyy verkoston toiminta

Osana ympäristöherkkyy verkoston toimintaa valmistellaan vuoden 2013 alku-puolella kannanotot seuraaviin ympäristöherkkyydestä kärsivien henkilöiden hoitoon liittyen:

- yhtenäisen diagnoosinumeron käyttöönoton mahdollisuus Suomessa, sil-loin kun ympäristöherkkä henkilö kärsii vakavista oireista
- erilaisten hoitotoimenpiteiden vaikuttavuus ympäristöherkkän potilaan tilan paranemiseen
- ympäristöstä vakavasti oirelevien henkilöiden tutkimisen tehostaminen ja laajentaminen. Selvitetään mahdollisuutta erillisen klinikan perustamiseen
- kannanoton pohjalta arvioida mahdollisuus esittää Duodecimille Käypä hoito -suosituksen laatimista ympäristöherkkyydelle.

3) THL:n ja TTL:n toiminnan valvonta

Sosiaali- ja terveysministeriö on käsitellyt sisäilmasairaiden asiaa hyvässä yh-teistyössä THL:n ja TTL:n sekä STUK:n kanssa. Parhaana osoituksena tästä on aktiivisesti toiminut ympäristöherkkyy verkosto, jossa olemassa olevaa tietoa ilmiöstä on pysytty käsittelemään laaja-alaisesti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto katsoo, että se on saanut riittävästi ja säännöllisesti asian-mukaista tietoa ympäristöherkkyyteen liittyvästä asiasta sekä THL:stä että TTL:stä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vastannut 19.12.2012 (liite 3) Homepakolaiset ry:n kantelun c) -kohdassa esimerkkinä mainittuun Työterveyslaitoksen toiminta koskevaan kanteluun.

Yhteenveto

Sosiaali- ja terveysministeriössä on otettu vakavasti ympäristöherkkyyteen liit-tyvä ilmiö. Tästä on osoituksena tarkoin koko hallinnonalan osalta harkitut vas-taukset Homepakolaisten esittämiin kysymyksiin, jotka eivät valitettavasti saa-vuttaneet Homepakolaiset ry:tä silloin, kun vastaus heille sähköpostilla lähetet-tiin (3.2.2012). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto on pyrkinyt sel-vittämään, miksei sähköposti mennyt perille, mutta vastausta siihen ei ole löy-tynyt. Kaikki tekniset edellytykset mukaan lukien vastaanottajan sähköpos-tiosoitteen oikeinkirjoitus ovat olleet sähköpostin lähettämisen onnistumiselle olemassa. Liitteenä oleva STM:n vastaus on toimitettu Homepakolaiset ry:lle heti, kun STM sai tiedon, että vastaus ei ole tavoittanut vastaanottajaa.

Hallinnonalan yhteinen ympäristöherkkyy verkosto on toinen osoitus siitä, että vastoin Homepakolaiset ry:n väitteitä STM:ssä pyritään löytämään aktiivisesti ratkaisuja ympäristöherkkyydestä kärsivien henkilöiden tilanteen parantami-seksi. Edellä kuvattuun vedoten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto katsoo, että STM ei ole jättänyt ympäristöherkkien tilannetta huomiotta vaan on aktiivisesti pyrkinyt löytämään ratkaisuja tilanteeseen.

STM on tehnyt erinomaista yhteistyötä alaistensa asiantuntijalaitosten kanssa ympäristöherkkyydestä vakavasti kärsivien tilanteen parantamiseksi. THL:stä, TTL:stä ja STUK:sta STM on saanut ajantasaista ja asianmukaista tietoa pää-töksenteon pohjaksi säännöllisesti esimerkiksi ympäristöherkkyy verkoston

kokouksissa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto katsoo, että STM:n alaiset laitokset ovat toimineet ympäristöherkkyyttä koskevassa asiassa siten, että se täyttää laitoksille asetetut vaatimukset.

Koska sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos ovat yhdessä laatineen vastauksen Homepakolaiset ry:n alkuperäisiin kysymyksiin, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto katsoo, ettei ole tarvetta pyytää edellä mainituilta asiantuntijalaitoksilta erillistä selvitystä kanteluun.

Osastopäällikkö

Aino-Inkeri Hansson

LIITTEET

STM:n vastaus Homepakolaiset ry:n kysymyksiin 3.2.2012
Kopio sähköpostiviestistä, jolla STM:n vastaus on lähetetty Homepakolaiset ry:lle
STM:n vastaus Homepakolaiset ry:n kanteluun koskien TTL:n toimintaa

